

ด้วยรัก, วัน สักขีชัย

เรื่องและภาพ: นิณามิล หะยีชะ และกิตติยาณี แวโน๊ะ

บ่ายคล้อยวันอาทิตย์สุดท้ายก่อนเข้าสู่ปีใหม่ แสงอาทิตย์สาดส่องทะเลลุดันไม้ลงยังแคร่หน้าบ้านที่วันกำลังนั่งพักอยู่ ลมหนาวพัดผ่านเป็นระยะบรรเทาความเหนื่อยล้าจากการเตรียมทุ่งทำนาปรังในอีกไม่กี่วัน เป็นเรื่องปรกติที่ละแวกนี้จะเจียบส่งัดเช่นวันนี้

เขารู้ดีว่าเพื่อนบ้านไม่กำลังสาละวนอยู่ในนาก็คงเอนกายนอนอยู่ในตัวบ้าน นับว่าเป็นความโชคดีที่บ้านอยู่ห่างจากถนนเส้นหลัก ห่างมากพอที่ทำให้ไม่ถูกรังควาญด้วยเสียงผ่านไปผ่านมา อีกทั้งละแวกบ้านมีแต่คนรุ่นคราวเดียวกัน จึงไม่มีเสียงหยอกล้อชวนรำคาญของเด็กมารบกวนบ้ายันเหนื่อยล้า

ก่อนจะเอนกายลงบนแคร่ไม้ไผ่นั้น สายตาเหลือบไปเห็นซองสีน้ำตาลสามสี่ฉบับวางอยู่อีกฝั่งมือกร้านคว้าไปหยิบมาสำรวจชื่อผู้ส่งเป็นอย่างแรก ครู่หนึ่งวันคิดว่าเป็นจดหมายจากหน่วยงานสักแห่ง แต่ข้อความจำหน้าเขียนด้วยลายมือตัวหวัดทำให้ประหลาดใจ น่าแปลก... เขาไม่ยกเชื่อว่าในยุคที่ผู้คนติดต่อสื่อสารกันผ่านอุปกรณ์สัมผัสจอไร้ปุ่มกด จะยังมีคนติดต่อกันทางจดหมาย

ที่น่าแปลกกว่านั้นคือชื่อผู้รับและผู้ส่งคือชื่อเดียวกัน!!!

วันเพิ่งมองข้อความบนซองอีกครั้งเพื่อยืนยันสิ่งที่ตาเห็น สัมผัสของนิ้วมือกับแผ่นกระดาษที่เนื้อสัมผัสบ่งบอกการเดินทางข้ามเวลาอันยาวนานยิ่งทำให้ประหลาดใจ เขาจิกซองอย่างระมัดระวังในซองแรกมีกระดาษสมุดพับทบซ้อนกันสามแผ่น คราบหมึกบนกระดาษเริ่มจางตามอายุของความทรงจำ

.....

กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๔

ผมรักบ้านโอด!

ไม่ใช่เพราะบ้านโอดเป็นบ้านเกิด ไม่ใช่เพราะบ้านโอดโอบล้อมด้วยกกยางสูงใหญ่ ไม่ใช่เพราะบ้านโอดมีกลิ่นต้นข้าวในท้องนากว้างริมลำเซบก

แต่บ้านโอดเต็มไปด้วยทรงจำของมดแดงน้อยที่ลอยล่องอยู่ทุกแห่งหน เป็นความทรงจำที่ชวนให้ผมในอีกหลายปีต่อมานึกถึงความสุขในช่วงวัยที่แทบจดจำสิ่งใดมิได้

แต่สิ่งหนึ่งที่จำได้แม่นคือ ผมเกิดวันที่ ๑๑ เดือนห้า ไม่รู้ว่าผู้คนเกิดแก่เจ็บตายมากเพียงใด กว่าจะรู้ว่าหากนับตามปฏิทินแบบไทยนั้น ตนเกิดวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๐ ความต่างของการนับเวลาแบบลาวและไทยทำให้สับสนอยู่บ่อยครั้ง เช่นเดียวกับภาษาที่ใช้สื่อสารกับคนบ้านนอก

ผมเกิดในยุคที่ยังคลอเคลือบหมอต้าแยที่บ้าน ไทบ้านปล่อยให้ธรรมชาติและสัญชาตญาณ
ความเป็นมนุษย์กำหนดความเป็นความตาย จนทางนุ่นเขามาตั้งผดุงครรภ์ที่เหล่าแดง

แต่คนบ้านเขาก็ไม่ไปหรอก ใช้ว่าไม่อยากสุขภาพดี แต่เดินไปกลับจากบ้านไปเหล่าแดงก็
เสียเวลาเปล่าไปตั้งวัน

ตอนผมเกิดบ้านโอดยังเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ แถบลำเซบก แม่หลวงจะเรียกพื้นที่ตรงนี้ว่าบ้าน
โอด แต่สำหรับหมู่บ้านกลับคุ้นเคยกับชื่อโอดนาดีมากกว่า คนรุ่นพ่อแม่เล่าว่าเดิมไทบ้านอาศัยอยู่ริม
ลำเซบกใกล้วัดแก่งตอย มีญาติท่านพี่เฝ้าคอยปกป้องรักษา

จนกระทั่งจระเข้เกาะสลักด้วยไม้ทองกลางที่หลวงพ่อเสกคาถาให้ชีวิตออกอาละวาด พวกเขา
จึงหนีออกมาตั้งบ้านให้ไกลจากลำเซ

เดิมกระจุกกันที่บ้านหนองแคน บ้านม่วง ญาติผู้ใหญ่ (พระครูสุวรรณวรดิตถ์) เคยเล่าให้ฟัง
ตอนผมบวชเถรวาท สามปีให้หลังประมาณปี ๒๔๐๓ แม่ใหญ่หมา แม่ใหญ่กล้วย แม่ใหญ่เซ พ่อ
ใหญ่หัด ย้ายมาตั้งบ้านสร้างวัดบ้านโอดใกล้กยงชุมบ้านเอานี้แหละ

ทั้งคุ้มบ้านและวัดโอบล้อมด้วยกยงนาสูงชะลูดเสียดฟ้าลำต้นขนาดสามคนโอบ หากมอง
ผ่านดวงตาของนกที่กำลังโฉบบิน มนุษย์เดินดินอย่างเราก็ตัวเล็กไม่ต่างจากมด ต้นยางนาเรียงตัว
สลัดกับซาดและกระบกเรียงแนวยาวขนานถนนดินแดงเส้นหลัก

ต้นยางนาที่มีอยู่นับไม่ถ้วนพวกเราจึงเรียกที่นี่กันติดปากว่า “กยงชุม” เป็นพื้นที่กลาง
ของชุมชนรองลงมาจากวัดบ้านโอด

กกยางชุมรกชั้ดทำให้บรรยากาศโดยรอบเขียวสงบชวนบนลูกชู้ ต้นไม้สูงแข่งกันแผ่กิ่งก้านสาขายากที่แสงอาทิตย์จะสอดส่องลงมา ไม้รู้ว่าอายพวกเจ้าหน้าที่ใส่ชุดลายพรางที่เดินวนเวียนอยู่แถวกกยางจะรู้สึกเหมือนกันหรือเปล่า

ผมได้แต่จินตนาการว่าข้างหลังกกยางจะมีสิ่งที่มีอยู่แต่มองไม่เห็นด้วยตาหรือไม่ เล่าให้พ่อฟังก็มักจะได้อำตอบกลับมาแล้วว่า

“ต้นไม้ใหญ่บ่มีผี สาวผู้ดีบ่มีชู้”

ไทรบ้านถ่างป่าสร้างถนนดินแดงสำหรับเกวียนผ่านเป็นทางสัญจรหลักของหมู่บ้าน ตัดทะลุทุกคุ่มบ้านผ่านวัดบ้านโอดเรื่อยไปจนถึงกกยางชุมไปจนถึงบ้านกระบูน ผึ้งซ้ายเป็นกกยางชุมตัดสลับกับป่าที่พวกสวมเสื้อลายพรางเรียกว่าป่าดงกระบูน เลย์วัดบ้านโอดเป็นที่รกร้าง คนรุ่นพ่อแม่ถ่างป่าเพื่อใช้เป็นที่ปลูกข้าวทำนา อีกทั้งยังอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำธรรมชาติจึงสะดวกกับการเพาะปลูก

ชีวิตที่บ้านโอดเริ่มขึ้นตั้งแต่ตะวันยังไม่พ้นขอบฟ้า พ่อกับแม่ตื่นแต่เช้าตรู่เตรียมข้าวปลาอาหารให้ผมก่อนไปโรงเรียน ทุกกิจกรรมดำเนินไปพร้อมเปลวไฟในตะเกียงที่เต็นระบำตามแรงลม กระทั่งแสงแรกของวันส่องเข้ามา ไฟในตะเกียงก็จะถูกดับลงพร้อมเป็นสัญญาณสำหรับการเริ่มวันใหม่ที่แท้จริง

พ่อเล่าว่าหลังผมเกิดได้ประมาณสองปีก็มีโรงเรียนประถมมาเปิดในหมู่บ้านตรงข้ามกยวงชุม ช่วงแรกไม่มีอาคารเรียน ครูถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนในห้องเรียนธรรมชาติ

ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นคนจากบ้านใกล้ อาศัยเดินเท้าไปกลับตั้งแต่ช่วงเช้ามืด พ่อแม่ส่งผมไปเรียนเพราะเห็นโอกาส หากอ่านออกเขียนได้ก็จะพอมีความรู้ติดตัวไว้ใช้ทำมาหากินในอนาคต

ในขณะที่ผมใช้ชีวิตอยู่ในห้องเรียน พ่อกับแม่ก็จะยุ่งอยู่กับข้าวในนาจนบ่ายแก่ บางวันผมไม่ได้ไปเรียนก็ตามไปช่วยพ่อกับแม่ทำนา ทุกครั้งก่อนเดินลงนามผมจะได้ยินเสียงพ่อพิมพ์ทำให้ตาแฉก ช่วยคุ้มครองข้าวในนาให้รอดพ้นจากน้ำท่วม

ที่จริงน้ำลำเซบกสันท่วมที่นาของไต่บ้านแทบทุกปี ไม่ใช่เรื่องแปลกและนับเป็นเรื่องดีเสียด้วยซ้ำที่ข้าวในนาจะได้รับความชุ่มชื้นจากน้ำ แต่น้ำท่วมใหญ่เมื่อหลายปีก่อนทำให้พ่อกังวลจนนอนไม่หลับ ครั้งนั้นน้ำขังสูงเฉียดเข้านานอยู่หลายมือ จนข้าวที่เพิ่งแตกกอไม่นานเน่าตาย

แต่สิ่งที่น่าตื่นตาตื่นใจสำหรับผม คือตอนที่แม่ชวนไปเก็บขี้ยางมาทำขี้กะบอง เชื่อเพลิงธรรมชาติที่มีใช้ในทุกบ้าน นอกเหนือจากกรรมวิธีการทำที่น่าสนุกแล้ว ความพิเศษอีกอย่างคือขี้กะบองไม่ได้เป็นสิ่งที่ไต่บ้านทำกันทุกวันแต่จะทำมากในช่วงแล้ง ทำครั้งหนึ่งก็ตุนไว้ใช้ไปอีกหลายมือ

เริ่มต้นก็เอาवानเจาะเปลือกไม้ยางนาให้เป็นขุม เอาจุดไฟให้ยางไหลออกมาตามความร้อน ระหว่างรอไฟมอดก็ปิดกวาดเศษใบไม้แห้งรอบต้นป้องกันสะเก็ดไฟกระเด็นจนเกิดเพลิงไหม้ โดยเฉพาะช่วงลมหนาวพัดผ่านที่ไฟไหม้ป่าบ่อยครั้ง จนรอยไหม้บนเปลือกไม้เริ่มขยายใหญ่ขึ้น

แม่ใช้ใบไม้สดฟาดลงบนกองเพลิงเพื่อดับไฟ รอกะทั่งเหลือเพียงเขม่าควันกลิ่นจุนตะจุมก จะเห็นน้ำมันยางเริ่มไหลออกมาตามรอยเปลือกไม้ แม่บอกว่าต้องรออีกสามสี่วันจึงจะมาเก็บน้ำมันยางได้

เรากลับมายังต้นยางต้นเดิมในอีกหลายวันถัดมา สังเกตไม่ยากจากรอยไหม้ดำรอบขุมยางที่ขุดไว้ ขุมทรัพย์ที่เฝ้ารอมาหลายวันปรากฏให้เห็น ของเหลวหนืดข้นสีน้ำตาลเข้มไหลตามรอยหยักของเปลือกไม้

แม่ค่อย ๆ ตักน้ำมันยางลงครุที่ติดสอยมาจากบ้าน พลังโลให้ผมช่วยหาไม้บอนดอกกับเศษไม้ที่ตกอยู่ตามพื้นไว้ผสมกับน้ำมันยาง ก่อนกลับมียาเย็ดใบตองชาดไว้ใช้ห่อขี้กะบอง

ถึงบ้านก็ก่อไฟเตรียมทำแท่งขี้ได้ เมื่อนำไม้บอนดอกกับเศษไม้กองใหญ่ที่ให้ผมเก็บมาบดให้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยแล้วนำมาตั้งไฟให้ละลาย แล้วนำน้ำมันยางลงผสมคนรวมกัน ของเหลวหนืดแฉกเศษไม้สีเริ่มเข้มขึ้นก็ยกออกจากเตามาพักให้เย็นลง จนท้ายที่สุดก็นำวัตถุหนืดข้นนั้นวางลงบนใบตองชาดที่วางทับกันหลายใบ สองมือปั้นเกลี่ยให้กลายเป็นแท่งยาวห่อแล้วมัดให้แน่น

ทำเสร็จแม่ก็จะเอามารวมกันเป็นด้าม ด้ามหนึ่งมีประมาณสิบเล่ม หน้าแล้งครึ่งหนึ่งก็ทำที่
ละลายด้ามจนใส่เกวียนไม่พอ ทุกปีผมก็เห็นแม่ทำกะบองมาเติมแทนส่วนที่ร่อยหรอไป เวลาใช้ก็นำ
ไฟจิวจุดจุดที่ปลายกะบองให้เกิดประกายไฟ เพียงน้อยนิดก็พอสำหรับแสงสว่างเกือบทั้งคืน

“คนสมัยก่อนเขารู้ได้ยังไงว่าต้นนี้ทำเชื้อเพลิงได้” ผมถามแม่ด้วยความสงสัย

“ปู่คือกัน น่าจะลองผิทดลองดูกัน เกิดมาก็เห็นพ่อแม่เอ็ดกันจ้งจ้ง เอ็ด...รุ่นต่อรุ่น ถือว่า
เป็นแหล่งกำเนิดของแสงสว่าง ขาดบได้แต่ละครั้วเรือน ตามแต่เบ็งมา ขาดบได้ มีทุกเอือน”

คนบ้านโอดใช้ขี้กะบองเป็นวัตถุให้แสงสว่างมาแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่ แสงสว่างในแต่ละบ้านหรือ
หม้อต้มข้าวในแต่ละเรือนก็มาจากกะบองทั้งนั้น กระทั่งตอนเผาศพคนตายในป่าซำก็เอาขี้ไต้ไปจุด

แม้ปัจจุบันจะมีคนไปรับน้ำมันก๊าดกับตะเกียงมาขาย แต่ก็แลกกับสตาจค์หลายบาท ทั้ง
พวกเขาขี้ขังขี้ขังวัตถุไฟทำมือมากกว่า แม่เล่าว่าแทบไม่มีบ้านไหนไม่ทำขี้กะบองใช้เอง

แต่ก็เชื่อว่าขี้กะบองจะไม่ใช้ของซื้อของขาย ไทบ้านก็เอามาขายเล่มละสลึง ห้าเล่มบาท ถ้าเล่ม
ใหญ่ก็สามเล่มบาท บางครั้งก็ฝากหมู่อำเภอก็ไฟไปขายในตลาดที่อำเภอบ้าง และไม่ได้เอาไปแลก
เงินเพียงอย่างเดียว บางคนเอากะบองไปแลกข้าวสารบ้าง แลกรำข้าวไว้ให้อาหารหมูบ้าง เอาไป
แลกบักฟริกบ้าง แม่เคยบอกว่ามีคนในบ้านโอดที่ขายกะบองซื้อที่นาได้ จนไทบ้านพูดกันติดปากว่า

“บ้านโอดโอดโอดี้ กินข้าวค่ากะบอง”

ผมคงต้องจบจดหมายไว้เพียงเท่านี้ ใช้ว่าผมไม่อยากจะเล่าเรื่องบ้านโอดที่ผมรักให้คุณฟัง แต่แม่ตะโกนเรียกให้ผมไปช่วยเก็บขี้ย่างหลายรอบแล้ว ชักช้ากลัวว่าจะต้องเดินเข้าป่าหลังบ้านคนเดียว

เด็กชายสิทธิชัย ทองใบ
โรงเรียนบ้านโอด

.....

วันละสายตาจากแผ่นกระดาษปล้นขี้มออกมด้วยความเอ็นดู เขานึกถึงวัยเด็กของตนที่ก็ตื่นตื่นกับการละลายน้ำมันยางไม่ต่างจากเด็กชายสิทธิชัย เวลาผ่านมานานจนแทบจะลืมว่าขี้กะบองหน้าตาเป็นเช่นไร

หลายปีให้หลังราคาน้ำมันก๊าดและตะเกียงเริ่มถูกลง คนบ้านโอดก็หันไปใช้เชื้อเพลิงใหม่ที่ประหยัดเวลากว่า กระทั่งเสาไฟต้นแรกปักลงในหมู่บ้านช่วง 2530 ขี้กะบองแทบหมดความสำคัญและเริ่มกลายเป็นพยานวัตถุแห่งความทรงจำมาจนถึงทุกวันนี้

เขาหยิบจดหมายของทั้งสองระบู่ที่อยู่ผู้ส่งต่างกัน หยาดเหงื่อบนขมับหยดลงบนชื่อผู้รับจนรอยหมึกเปื้อนตามเนื้อที่ไหลไป วันค่อย ๆ ฉีกตามรอยพับของซองจนเห็นกระดาษที่พับทบกันสองชั้น รอยหมึกบนกระดาษแผ่นแรกเริ่มจางตามเวลา ขณะที่รอยหมึกของอีกแผ่นซึมทะลุติดกับหลังแผ่นแรก

.....

มิถุนายน พ.ศ.2524

ผมรักบ้านโอด!

แม้บ้านโอดตอนนี้จะเจียบสงบต่างจากภาพที่ผมเคยเห็นก็ตาม ถนนลาดหินที่เพิ่งตัดผ่าน หมู่บ้านก็ไม่ได้ทำให้บ้านโอดคึกคักเหมือนก่อน พวกหมู่ที่เคยวิ่งเล่นด้วยกันก็แยกย้ายไปทำมาหากิน ตามกำลังสามารถ บางคนยังอยู่ช่วยพ่อแม่ทำอะไรทำนา หมดช่วงก็ไปรับจ้างรถฤดูทำนาวนมาอีกรอบ แต่คนส่วนใหญ่ซึ่งรวมถึงผมก็ออกไปทำงานนอกบ้าน กระจายกันไปที่ต่าง ๆ มีทั้งในเมืองอุบลและ จังหวัดอื่น

ผู้ใหญ่ที่บ้านคุยกันว่าน้ำในลำเซท่วมนาทำให้เพาะปลูกยาก ที่นาแต่ละคนไม่ได้ใหญ่โตหรือกพออยู่พอกิน บ้านไหนที่ลูกเข้าเริ่มโตเป็นหนุ่มเป็นสาวก็มีแรงงานทำนาเพิ่มขึ้น ที่พวกเราเคยวิ่งเล่นตอนละอ่อนเริ่มหดเล็กลง ไม่ทันตั้งตัวก็รู้สึกได้ว่าข้าวปลาอาหารที่หามาได้แต่ละวันเริ่มไม่พอ

เข่าว่าเพราะคนบ้านโอดมีลูกเยอะ บางบ้านมีลูกตั้งสิบสี่สิบห้าคน แทบจะหัวปีท้ายปี ยังไม่รวมลูกเล็กที่ไม่ทันจะลืมตาดูโลกก็จากไปไม่รู้อีกเท่าไร มีลูกเยอะแต่ทรัพย์สินมีไม่มากก็เลี้ยงยาก

วันหนึ่งมีคนแปลกหน้าที่อ้างว่ามาจากสถานีผดุงครรภ์มาคุยกับไ้บ้านเรื่องทำหมัน คุมกำเนิด ครึ่งถัดมาก็หีบห่องนามัยมาสอนวิธีใช้งานให้แต่ละคน แม้ว่าเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง

พักหลังคนแปลกหน้าพวกนั้นไม่ค่อยมาให้เห็นหน้า แต่กลับมาบ้านเฮาผ่านเสียงเพลงบรรเลง กระจายเสียงผ่านวิทยุทั่วทุกหมู่บ้าน นับแต่ตื่นเช้าจนก่อนนอนก็ได้ยินวันละหลายรอบ

“ลูกมากจะยากจน เลี้ยงดูแลแต่ละคน เหนื่อยอ่อนใจ กว่าลูกน้อยจะเติบโตใหญ่ หาได้เท่าไรก็ใช้ไม่พอ”

ผมจำได้ว่าไ้บ้านหลายคนหมกมุ่นกับเพลงนี้กันพักใหญ่ ใ้คำว่า “ยากจน” ในเนื้อร้องเริ่มตามหลอกหลอน ไม่มีใครรู้ความหมายที่แท้จริงของมัน

บทสนทนาของคนบ้านโอดในช่วงนั้นเลววนเวียนอยู่แค่ว่าความยากจนคืออะไร เหมือนพ่อและแม่ที่เมื่อเพลงดังขึ้น ก็จะเริ่มบ่นว่าเลี้ยงลูกจะทำให้จนได้ยังไง

หมู่สนิทเคยอ่านหนังสือพิมพ์ให้ฟังว่าน้กะอะไรต่อมิอะไรต่างออกมาสนับสนุนหมอสสมัยใหม่ที่แนะนำให้ประชาชนทำหมัน พร้อมเทียบให้เห็นว่ากว่าเด็กสมัยนี้จะเติบโตใหญ่ต้องใช้แรงกายแรงใจ และกำลังทรัพย์มหาศาลจนเหลือไม่พอสำหรับวันข้างหน้า

พักหลังคนบ้านโอดเริ่มมีลูกน้อยลง พวกเขาจะไปหาผดุงครรภ์ให้ช่วยดูแลเรื่องนี้ เพราะที่นั่นเริ่มให้บริการเกี่ยวกับการทำหมันและคุมกำเนิด

ช่วงแรกคนบ้านเรากลัว ไม่กล้าทำ จนพักหลังเพลงลูกมากจะยากจนติดหูซ้ำมีเจ้าหน้าที่มาบอกว่าทำหมันไม่บาบเพราะเด็กไม่ต้องเกิดมาลำบากและเป็นทุกข์ ก็เริ่มมีคนบ้านโอดเราตัดสินใจทำหมันบ้าง

ตอนนั้นคนที่ผดุงครรภ์บอกให้ผู้ชายทำหมัน ไม่ให้ผู้หญิงทำ แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยมีคนทำ
หรือก ไม่ยอมทำกัน จะว่าผู้ชายเอาเปรียบผู้หญิงก็ได้

ประจักษ์พยานของความยากจนเผยให้เห็นผ่านชีวิตของผมและพรรคพวก ข้าวในนาที่เคย
พอกินทั้งบ้านเริ่มไม่พอ จะเอากระบองไปแลกก็ไม่ค่อยมีใครรับ

เป็นอีกครั้งที่ผมเห็นกับตาว่าบ้านโอดเปลี่ยนไป ไทบ้านเริ่มหันมาเก็บแผ่นกระดาษพิมพ์ลาย
เขียวแดง เพราะรู้ว่าใช้แลกของกินของใช้ได้

ไม่กี่เดือนหลังจบป.7 ผมก็เข้าไปทำงานทำในเมืองอุบล ส่วนใหญ่คนบ้านเขาจบป.4 ก็ไป
ช่วยพ่อแม่ทำไร่ทำนา มีบ้างที่เรียนต่อจนจบป.7 อย่างผมจบป.4 ก็ไปบวชเณรพักหนึ่ง แล้วกลับไป
เรียนป.7 จนจบ

วัยรุ่นบ้านนี้ไม่ค่อยเรียนต่อมัธยม นอกจากที่พ่อแม่ไม่มีเงินพอสำหรับส่งเสียให้เรียนต่อ
โรงเรียนมัธยมที่ใกล้ที่สุดก็อยู่ห่างออกไปหลายกิโลฯ เลยไม่ค่อยได้เรียนหนังสือต่อกัน

ช่วงปี 2517 ผมจากบ้านโอดไปทำงานทำอยู่ในตัวเมืองอุบล ช่วงนั้นอุบลศึกคักเป็นพิเศษ
ฝรั่งหัวทองเดินอยู่ทั่วทุกมุมเมือง

ผมเคยได้ยินในวิทยุว่าพวกฝรั่งเศสกันมาตั้งฐานทัพที่อุบลเพื่อสืบความลับจากพวกคอมมิวนิสต์ลาวแดงพวกญวน กิจการค้าขายของคนอุบลก็พลอยเจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย ยังจำได้ดีว่าคนอุบลตอนนั้นพูดได้ทั้งลาว ไทย และภาษาฝรั่งเศสนิดหน่อย

ตอนนั้นผมเป็นพนักงานขายรองเท้าในห้างยิ่งยงสรรพสินค้า เงินเดือนประมาณ 80 บาท ถือว่าเยอะกว่าทำมาหากินอยู่บ้านโอด แต่พื้นฐานผมเป็นคนชอบเรียนหนังสือ จึงตัดสินใจเรียนไปทำงานไปด้วย

ทุกเสาร์อาทิตย์ก็จะนั่งรถไปเรียนที่ ศ.อ.ศ.อ. (ศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี) แถวหลังวิทยาลัยครู เรียนได้ประมาณปีครึ่งก็จบได้วุฒิการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 เทียบเท่าชั้นม.3

ผมได้แต่คิดว่าหากบ้านโอดเขามีโรงเรียนมัธยม หรืออย่างน้อยที่สุดมีที่ให้คนวัยรุ่นได้เรียนหนังสือ คนบ้านโอดอาจจะทำมาหากินได้สะดวกมากกว่านี้

ช่วงนั้นผมก็ไปมาหาสู่บ้านโอดตลอด การเดินทางง่ายกว่าเมื่อก่อนเยอะ สมัยแต่ก่อนจะเดินทางมาตัวเมืองอุบลต้องนั่งเรือไฟล่องลำเซมาออกปากน้ำมูล ค่าโดยสารแค่บาทเดียวแต่ก็เสียเวลาเกือบทั้งวัน

ช่วงปี 2510 เริ่มมีรถสาธารณะวิ่งมาถึงบ้านโอด ค่ารถสองบาทแต่ใช้เวลาน้อยกว่าเรือไฟ ช่วงนั้นรถยังวิ่งบนถนนดินแดง เจ้าอาวาสวัดบ้านโอดจึงให้ชาวบ้านช่วยกันถางทำทางรถผ่าน

จนประมาณปี 2515 มีรถสองแถวเข้ามาบ้านท่าศิลา ใช้เวลาน้อยกว่าทั้งเรือไฟและรถ
สาธารณะก่อนหน้า แต่ไทบ้านก็ต้องเดินเท้าจากท่าศิลามาบ้านโอด

พักหลังค่ารถค่าเรือขึ้นมาเป็น 5 บาท แต่เรือไฟเริ่มลดความนิยมลงเพราะใช้เวลายาวนาน
ที่สุด ออกจากบ้านสองโมงเช้ากว่าจะถึงก็สามโมงแลง เวลานั้นเรือไปอุบลก็ต้องค้างคืนอยู่นู่นแล้ว
ค่อยกลับ แต่ถ้านั่งรถไปออกตั้งแต่ตีห้า ห้าโมงหกโมงเย็นก็กลับมาถึง

เวลาผ่านไปจนกระทั่งสมัยพ่อใหญ่คึกฤทธิ์ บ้านโอดเริ่มมีถนนลาดหินตัดทะเลหุบบ้าน การ
เดินทางสัญจรของผู้คนก็สะดวกรวดเร็วกว่าเก่า คนบ้านเอาเงินถนนคึกฤทธิ์ นายคึกฤทธิ์ไม่เคยมา
บ้านโอดหรอก คนบ้านโอดเคยได้ยินแต่ว่าคึกฤทธิ์ทำเงินผันเลยเอามาใช้เรียกซื้อถนน

ถนนคึกฤทธิ์ตัดเลาะหุบบ้านได้ไม่ถึงปีก็เกิดน้ำท่วมใหญ่อีกครั้ง ปีนี้น้ำท่วมจนที่นาเสียหาย
เดชะบุญที่มีคนบ้านโน้นมาชวนไปทำงานที่บ้านนอกพอดี นั่นจึงเป็นการออกเดินทางไกลบ้านจริง ๆ
ครั้งแรก สามสี่ปีหลังน้ำท่วมใหญ่ ผมจำได้ว่าตัวเองเดินทางนับครั้งไม่ถ้วน

ตอนปี 2519 ก็นั่งรถไฟจากอุบลไปถึงชุมพร ค่ารถเที่ยวละ 70 บาท ออกจากอุบลตอนหก
โมงเย็นแล้วไปต่ออีกขบวนที่หัวลำโพงในเย็นอีกวัน กว่าถึงสวีก็กินเวลาไปเกือบสามวันเต็ม

อยู่นั้นผมทำงานเก็บกาแฟ สอยบักพร้าวดำได้ค่าจ้างวันละ 15 บาท ค่าที่พักค่าอาหารไม่ต้องเสียเพราะกินอยู่กับนายหัว จำได้ว่าในสวนกาแฟสวนมะพร้าวมีแต่คนบ้านเฮา ก็พอทำให้หายคิดถึงบ้านโย

หมดฤดูกาแฟและมะพร้าวเราก็ต้องหางานอื่นทดแทน บ่าวในวิทยุรายงานว่าแถวชายแดนเขมรมีคนขุดเจอบ่อพลอยจำนวนมาก หมู่คนสนิทที่มาด้วยกันก็ชวนไปทำงานในเหมืองขุดพลอยที่บ่อไร่-เขาสมิงพักหนึ่ง ในเหมืองมีทั้งคนไทยและคนเขมร

ถ้าแก่แทบไม่ได้สนใจเลือดเนื้อเชื้อไขของคนงานอย่างเรา แสงระยิบและมูลค่าของพลอยในบ่อต่างหากที่เขาสนใจ

พวกเราทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ได้เงินมาวันละ 20 บาท เงินเก็บผมเหลือโยเพราะถ้าแก่มีที่พักอาหารให้ ทั้งตอนทำงานแค่คอยเฝ้าเครื่องจักรขุดพลอยทำงาน ไม่ต้องลงแรงมากเหมือนตอนทำไร่ทำสวน

ทำงานขุดพลอยที่บ่อไร่ได้อีกปีก็กลับบ้านบวชที่บ้าน บวชได้พักหนึ่งแม่ก็ทำไปกองบุญที่คำขวางแถววารินฯ เลยตามเพื่อนไปอยู่ ตอนนั้นแถวคำขวางยังเป็นป่าสลักกับไร่สวนของไทบ้าน แถวที่ผมอยู่ไม่มีวัดด้วยซ้ำ ต่างจากตอนนี้เริ่มมีคนมาตั้งบ้านเยอะขึ้น มีวัด มีถนน มีโรงเรียนเลาะผ่าน

จนผมสึกมาได้เมื่อไม่นานนี้เอง ฟังวิทยุนักข่าวก็บอกว่าทางหลวงส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ส่งไปขายประเทศนอก โดยเฉพาะมันสำปะหลังที่กำลังเป็นที่นิยมเพราะค่าใช้จ่ายไม่เยอะ ปลูกง่าย ให้ผลผลิตเยอะ แต่จะให้ปลูกอยู่บ้านโอดก็กลัวน้ำท่วมก่อนได้เห็นหัวมัน

ผมเลยออกเดินทางไกลบ้านอีกครั้ง รอบนี้ตามพ่อแม่พี่น้องที่บ้านโอดมาอยู่พัฒนานิคมลพบุรี สลักกับมวกเหล็ก สระบุรี เขาว่าแถวนี้มีที่ดินทำกินเยอะ ดินก็ดี อุปกรณ์เขาก็ดีก็ดีกว่า มีรถไถฟอรัคช่วยให้ทำงานไวขึ้น ไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง ถั่วลิสงไม่รู้ก็ร้อยไร่อยู่นั้น

คนบ้านเรามาหากินกันเยอะแยะ ผมเช่าที่ทำไร่มันประมาณ 10 ไร่ ไร่ละ 200 บาท ปลูกแต่มันสำปะหลัง ไม่ได้ปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น เก็บมันมาขายก็ได้ประมาณกิโลละ 70 สตางค์ 10 ไร่ก็ขายได้เงินเยอะอยู่

สำหรับผมการมาทำมาหากินไกลบ้านแบบนี้คือเรื่องปกติ อาจเพราะผมเดินทางจากบ้านมาตั้งหลายปี แต่สำหรับพี่น้องบางคนก็เป็นห่วงคนทางนั้น ช่วงฤดูทำนาเราก็จะกลับบ้านโอดไปทำนา ผมตั้งใจว่าอีกไม่กี่วันหลังจากนี้ก็กลับไปหาบ้านโอดที่รักอีกครั้ง

วัน สิทธิชัย
พัฒนานิคม, ลพบุรี

.....

วันพักกระดาศและสอดเข้าช่องอีกครั้งทั้งรอยยิ้ม ความทรงจำช่วงวัยรุ่นทำให้เขามีความสุขเสมอ อาจเพราะการเดินทางไกลห่างบ้านเกิดเมืองนอนที่ช่วยเติมเต็มความกระหายใคร่รู้ เขายังจดจำช่วงเวลาบนรถไฟจากวารินชำราบไปหัวลำโพงต่อด้วยหัวลำโพงไปสวีได้เป็นอย่างดี ตอนที่เขาเดินทางค่าตั๋วรถไฟเที่ยวละ 70 บาท ต่างจากตอนนี้ที่ขึ้นมาหลายร้อยบาท

เขายังจำได้ว่าตอนทำงานขาดพลอยที่บ่อไร่ รอบตัวเขามีแต่ลูกจ้างจากประเทศเพื่อนบ้านจนจำภาษาเขาได้ และยังจำได้ดีว่าเงินจากการขายมันสำปะหลังมากพอสำหรับซื้อจักรยานสแตนด์ดาร์ดราคาพันกว่าบาทโดยไม่ลำบาก

แม้จะไม่ได้ทำงานที่ใช้ความรู้จากการเล่าเรียน แต่ก็ไม่เคยรู้สึกเสียดาย เพราะวันเชื่อว่าการเรียนหนังสือหาความรู้เข้าหัวเป็นเรื่องดีเสมอ ความรู้ทำให้เขาได้พบเจอโอกาสใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา จึงส่งเสียลูกสาวจนเรียนจบและย่ำให้ส่งเสียลูกหลานต่อไปด้วยกำลังทรัพย์และแรงกายเท่าที่มี

จดหมายฉบับสุดท้ายไม่ได้ปิดผนึก ไม่รู้ว่าเป็นเพราะรอยกาวที่ทำงานเสื่อมลงตามเวลาหรือเป็นความจงใจของผู้ส่ง ข้างในซองเป็นกระดาษแผ่นใหญ่กว่าสองฉบับที่แล้ว บนแผ่นมีรอยปากกาสีดำเขียนทั้งหน้าหลัง รอยหมึกเข้มซึมจนข้อความบนกระดาษติดไปกับซองด้านใน

.....

เมษายน พ.ศ.2542

ผมยังคงรักบ้านโอด

แม้บ้านโอดเวลานี้จะเปลี่ยนไปมากเมื่อเทียบกับตอนผมยังเด็ก ทางลูกรังที่เคยเดินไปโรงเรียนถูกแทนที่ด้วยถนนลานหินทั้งหมด สองข้างฝั่งมีเสาไม้แลสายไฟระยงระยางลากผ่านไม่รู้จุดสิ้นสุด ปีกลายก็เพิ่งสร้างฝายเสร็จ เขาบอกว่าจะช่วยให้ไทบ้านมีน้ำใช้ช่วงหน้านาปรัง

ลึกลับว่าปีมานี้บ้านโอดเหมือนหญิงงามแห่งดอนมดแดงที่ใคร ๆ ต่างก็ให้ความสนใจ เรียกได้ว่าเป็นยุคน้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวกของบ้านโอดเฮาละ

ผมยังจำวันที่เสาไฟต้นแรกปักลงหมู่บ้านได้ ไทบ้านตื่นตื่นกับไฟฟ้าอยู่หลายวัน หรือตอนที่ทางหลวงมาวางระบบประปาให้มีน้ำสะอาดไว้กินไว้ใช้แทนน้ำลำ ลูกเมียผมก็บอกว่ารสชาติไม่เหมือนน้ำลำที่ตักกินอยู่ทุกวัน

แต่สิ่งที่บ้านโอดยังเหมือนเดิมคือ เป็นที่ที่มีคนที่เรารัก...และรักเรา

คนสนิทหลายคนก็ยังออกไปทำงานทำที่บ้านนอก บางครอบครัวมีเงินเก็บหน่อยก็พากันย้ายไปอยู่นครสวรรค์ ผมคนหนึ่งที่ทำมาหากินที่ลพบุรีได้อยู่สามสี่ปีก็กลับบ้านมา เพราะพ่อเริ่มป่วยหนัก ไปหาหมอบอกว่าเป็นโรคถุงลมโป่งพอง หมอยังบอกอีกว่าเป็นเพราะพ่อใหญ่สูบบุหรี่เยอะ

สมัยแต่ก่อนตอนป่วยก็มักจะพึ่งยาบวดหายไม่กี่ทันใจกัน แม่บ่นซองจะเขียน “ห้ามใจ” แต่ก็เรียกห้ามใจเพราะรักษาได้ทุกอย่าง และราคาก็ไม่แพงคือประมาณห้าหอบาท รักษาประคับประคองตามอาการได้อยู่พักหนึ่งพอก็จากเราไป

ผมห้ามใจได้ไม่นานก็ติดแต่กับแม่ราตรี ได้จังหวะกลับมาหาถิ่นอยู่บ้านโอดยาว ๆ โดยมีเมียคอยเคียงข้างในทุกสถานการณ์ ถิ่นอยู่ประมาณสองปีก็มีเพ็ญจันทร์ลูกคนแรก ตามด้วยจิราพรลูกคนที่สองที่คลอดตามกันมาในอีกสองปี อาศัยอยู่ชายคาเดียวกับพ่อเฒ่าได้ปีหนึ่งก็แยกออกมาบ้านริมนาถึงปัจจุบัน

ลูกผมไม่ได้คลอดด้วยหมอตำแยเหมือนพ่อแม่มัน เพราะตอนนั้นไทบ้านก็พากันไปคลอดลูกที่อนามัยกันหมด ผมจำวันเดือนปีเกิดจิราพรได้แม่นกว่าใคร ไม่ใช่ที่ผมรักจิราพรมากกว่าลูกคนอื่น แต่เพราะจิราพรเกิดช่วงปีเดียวกันที่บ้านโอดเริ่มมีไฟฟ้าใช้

การย้ายกลับมาอยู่บ้านโอดอย่างถาวรนับเป็นเรื่องยากสำหรับผม คนบ้านโอดส่วนใหญ่ยังคงทำนาปี-นาปรังอยู่ เป็นหนึ่งแหล่งอาหารหลักแต่รายได้ก็ไม่เพียงพอ จะเข้าไปเก็บของป่าหรือทำซีกะบองไปแลกข้าวแลกพริกเหมือนเมื่อก่อนก็เกรงว่าจะเป็นการสูญเปล่า

มีหน้าซ้ำพื้นที่ป่าบางชุมเริ่มถูกแทนที่ด้วยการก่อสร้าง โดยเฉพาะการถางป่าสร้างบ้านทำถนน หรือจะทำไร่ทำสวนในบ้านนี้ก็จำเป็นต้องลงทุนลงแรงเยอะ

พักหลังแนวอยู่แนวกินคนบ้านโอดเปลี่ยนไป คนเริ่มออกไปรับจ้างเยอะขึ้น อะไรที่ทำแล้วได้
เงินคนบ้านโอดทำได้หมด ไม่เคยเกี่ยง ไม่เคยปฏิเสธ

เมื่อเป็นพ่อลูกอ่อนก็เริ่มรู้สึกได้ว่าทำนาไม่พอกิน คงเป็นความรู้สึกเดียวกับพ่อแม่เมื่อตอนผม
เริ่มเป็นวัยรุ่นแล้วออกจากบ้านไปทำงานทำในตัวเมืองอุบล

จะออกไปทำงานนอกบ้านเหมือนเมื่อก่อนก็เป็นห่วงลูกเมียต้องอยู่บ้านคนเดียว ผมเลยต้อง
คิดวิธีหาเงินโดยไม่ต้องจากบ้านโอด

ช่วงนั้นเริ่มมีคนต่างบ้านขับมอเตอร์ไซค์ขนของมาขายที่บ้าน มีทั้งของกินของใช้ เสื้อผ้า ผัก
ผลไม้ หรือปลาหมึกที่ขายหมดแทบทุกวันที่ยับผ่านมา ผมเลยได้ความคิดว่าจะทำงานเป็นพ่อค้ารถ
มอเตอร์ไซค์ ก็แค่ไปรับของจากข้างนอกมาขายในละแวกนี้ แทบไม่ต้องลงทุนเยอะเหมือนทำไร่นา มี
แค่ค่ารถไปกลับเพื่อไปรับของมาขายจากที่นั่น ผมเลยอาศัยจังหวะช่วงหน้าแล้งไปรับของมาขาย

ช่วงปี 35 ผมตัดสินใจถอย Suzuki RC100 มาใช้เลี้ยงชีพเป็นพ่อค้ามอเตอร์ไซค์เต็มตัว มี
รถเวลาเดินทางไปไหนก็สะดวก อย่างน้อยก็ใช้ขี่ไปส่งเพ็ญจันทร์ที่โรงเรียนได้ ค่ารถที่นั่งอยู่ทุกวันก็
เอาไปจ่ายค่าน้ำมันแทน ช่วงนั้นน้ำมันลิตรละ 28 บาท เต็มครั้งหนึ่งก็ขี่ได้หลายวัน

ช่วงนั้นผมคอยสังเกตว่าของอะไรที่น่าจะขายดีละแวกนี้ก็รับมาขายหมด พ่อค้าด้วยกันแนะนำ
มีเสื้อผ้าที่ขายดี บ้านไหนที่ถนนลาดหินเข้าไม่ถึงยิ่งขายดี

เสื้อที่ขายก็ไปรับมาจากตาลชุมเพราะเลื่องลือกันว่ามีโรงงานเย็บผ้าที่เก่ง แต่เขาจับอะไหล่
จากกรุงเทพแล้วมาประกอบเป็นเสื้อที่นี่ ไม่ได้ตัดเย็บเอง

ของดีก็แลกกับราคาที่สูง ราคาต้นทุนเสื้อผ้าก็สูงเกินกำลังทรัพย์ เสื้อผ้าที่ผ่านคุณภาพพวก
นั้นก็มักจะส่งกลับไปขายต่อที่กรุงเทพฯ น้อยคนที่จะรับสินค้าผ่านเกรดมาขายต่อ อย่างผมก็รับแต่
เสื้อตกเกรด อาจมีเพียงตำหนินิดหน่อยแต่ก็ยังสวมใส่ได้ปกติ

ที่ขายดีคือเสื้อแขนยาว รับมาตัวละ 30 กว่าบาท ต้นทุนขึ้นอยู่กับว่ารับมาขายกี่ตัว เอาไป
ขายต่อตัวก็ตัวละ 50 บาทพอได้กำไรนิดหน่อย

ถ้าอาหารที่ขายดีก็น่าจะเป็นปลาหมึก ถ้าไม่นับน้ำปลากับน้ำตาล คิดว่าสัตว์ทะเลนี้แหละที่
ขายดี อาจเพราะที่บ้านเคยเห็นแต่ปลาในลำเซ สัตว์ทะเลก็นับเป็นอาหารใหม่ ๆ ที่น่าลอง

ช่วงนั้นห้องเย็นพรพิษฐ์มาเปิดใหม่ที่ตลาดเจริญศรีแถววาริน เขาก็ไปรับอาหารทะเลฝั่ง
ตะวันออกมาขายต่อ เขาขายสิ่งหนึ่งประมาณ 1,500 บาท ได้มาไม่รู้กี่กิโลก็เอามาแบ่งขายเป็นถุง
ถุงละ 5 บาท 10 บาทตามขนาด

ผมทำนาสลับกับขับรถไปรับของมาขายแถวละแวกบ้านเดือนหนึ่งก็ได้มา 6,000-7,000 บาท มากพอจะเลี้ยงส่งลูกสาวเข้าเรียนประถมมัธยมได้ ผมทำงานแบบนี้แทบทุกวันจนแทบจะลืมชีวิตตรากตรำช่วงวัยรุ่น ทุกวันนี้ผมกลายเป็นนายของตัวเอง จะได้มากได้น้อยก็ขึ้นอยู่กับความขยันทำมาหากินของตัวเอง

เวลาผ่านไปรวดเร็วจนจิราพรใกล้จะเข้าชั้นประถม ผมเริ่มได้ยินข่าวว่าหลวงเขาจะมาสร้างฝาย อาจเพราะเขามาเห็นว่าไทบ้านเขาเดือดร้อน หน้าแล้งก็ไม่มีน้ำใช้ทำอะไรทำนา ช่วงหน้าฝนก็น้ำท่วมคุมยาก ได้ยินว่ากรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานเขามาสำรวจพื้นที่เตรียมสร้างฝายอยู่หลายปี

ฟังวิทยุเขาว่าเป็นโครงการที่รัฐบาลแก้ไขปัญหาคความแห้งแล้งในภาคอีสานที่เสนอตั้งแต่ปี 32 ชื่อโครงการ**โขงชีมูล** หลวงเขาเองบประมาณไม่รู้ก็ร้อยล้านมาสร้างฝายกั้นน้ำในแม่น้ำใหญ่ทั้ง 3 สายของอีสานคือแม่น้ำชี แม่น้ำมูล แม่น้ำโขง รวมถึงแม่น้ำสาขาอย่างลำเซบกบ้านเรานี่แหละ

ปีเดียวกันกับที่อัญญาลูกสาวคนสุดท้ายท้องล้มตายโลก ผมก็เริ่มเห็นเขามาสร้างฝายน้ำให้เป็นรูปเป็นร่าง ไทบ้านเขาเรียกว่า**ฝายคอนกรีต**ต่างจากฝายธรรมชาติที่เคยเห็น

บนฝายมีการเสริมประตูเหล็กบานโค้งที่เจ้าหน้าที่เขาว่าใช้ควบคุมน้ำได้ หน้าน้ำหลากก็ใช้กักเก็บน้ำเพื่อรอเปิดระบายช่วงหน้าแล้ง

ช่วงที่หลวงเข้ามาสร้างฝายคอนกรีตนี้เองที่ผมรู้สึกได้ว่าบ้านโอดเติบโตขึ้นไปอีกขั้น ไม่มีใครเชื่อว่าวันหนึ่งในเวียงน้ำเดียวกันกับวัดแก่งตอยจะมีสิ่งประดิษฐ์หน้าตาพิลึกตั้งอยู่ แต่ไต่บ้านเขาต่างเป็นกังวลว่าการก่อสร้างนั้นจะกระทบกับวัดโบราณแห่งนี้หรือไม่

โล่งใจหน่อยที่ไม่กี่ปีหลังเริ่มสร้างฝายคอนกรีต มีนักโบราณมาสสำรวจวัดแก่งตอยที่ร้างมาหลายชั่วอายุคนนับแต่รุ่นญาติกันข้า เราต่างไม่มีใครเข้าใจว่างานของนักโบราณคืออะไร จนเห็นเขาดอกดีใจที่เห็นเสาหินและรูปสลักยังอยู่ในสภาพเกือบสมบูรณ์

เขาว่าวัดแก่งตอยมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพราะมีโสมสูตรกับเสาประดับกรอบประตูทำมาจากหินทรายที่ย้อนกลับไปถึงสมัยเขมรโบราณ จนช่วงปีกลายที่มีประกาศออกมาว่าวัดแก่งตอยได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานโดยกรมศิลปากร

ผมคิดว่าการเติบโตมักแลกมาด้วยบางสิ่งเสมอ อย่างบ้านเขาที่เข้าสู่ยุคความเจริญโดยสมบูรณ์ แต่ก็แลกมากับวิถีและทรัพยากรที่เลือนหายไป

เช่นเดียวกับชีวิตผมที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์ แต่ก็แลกมากับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น และเวลาที่ค่อย ๆ ลดลงทีละนิด

ผมคงต้องจบจดหมายฉบับนี้ไว้เพียงเท่านี้ เพราะผมได้ยินเสียงการเติบโตและความเจริญเรียกหาผมอยู่

สิทธิชัย ทองใบ
ใต้ต้นบกวัดแก่งตอย

.....

จบจากการอ่านจดหมายก็รวบกองกระดาษทั้งหมดไว้อีกมุมของแคร่ ก่อนจะเอนกายลงนอนด้วยความระมัดระวัง แม้กายจะเหนื่อยล้าจากการทำงานมาตลอดทั้งวัน แต่สิ่งที่อยู่ในใจกลับทำให้ลืมตาไม่ลง แม้เขาเฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงของบ้านเกิดที่รักตลอดเวลา

แต่หากไม่ได้อ่านจดหมายของเด็กชายสิทธิชัย เขาคงจะลืมไปแล้วว่าก่อนจะมีไฟฟ้าใช้มาถึงทุกวันนี้ คนบ้านโอดเขาใช้ขี้กะบองเป็นเชื้อเพลิงให้แสงสว่างมาก่อน

หากไม่ได้อ่านจดหมายของวัน เขาคงจะลืมว่าบ้านโอดช่วงนั้นแทบจะเป็นหมู่บ้านร้าง เพราะคนหนุ่มสาวต่างออกไปทำมาหากิน หางานทำอยู่ในเมือง

และหากไม่ได้อ่านจดหมายของสิทธิชัย เขาคงจะลืมว่าความเจริญและการพัฒนาได้เข้ามา เปลี่ยนให้บ้านโอดเข้าสู่ยุคน้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวกรวดเร็วขนาดไหน

บักสิทธิชัยคงไม่รู้ว่าทุกวันนี้ไ้บ้านแทบไม่เดินเข้าไปในป่าดงกระบูนด้วยซ้ำ เพราะไม่รู้ว่าวัน ไ้ไหนที่จะมีหมายจากหลวงส่งมาถึงบ้านว่าบุกรุกป่าสงวน

บักวันเองก็คงไม่รู้ว่าทุกวันนี้ลูกหลานยังคงต้องจากบ้านไกลไปหาเงินหางานที่ต่างบ้าน บ้านโอดของเขาสมบูรณ์ไม่พอที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตใหม่ที่เกิดมาได้

สิทธิชัยเองก็คงจะไม่รู้ว่าฝ่ายคอนกรีตนั้นเปลี่ยนชื่อเป็นเขื่อน บ้างก็บอกว่าเขื่อนช่วยทำให้น้ำ ใช้ช่วงหน้าแล้ง บ้างก็ว่าเขื่อนทำให้น้ำท่วมหนักกว่าเก่า... นานาจิตตัง

เปลือกตาของวันปิดลงอย่างช้า ๆ พลันจินตนาการถึงบ้านโอดในอีกสิบปี ยี่สิบปี ห้าสิบปี หรือร้อยปีข้างหน้า บ้านโอดที่รักจะเป็นอย่างไรบ้าง จะยังมีไ้บ้านใช้ขี้กะบองให้แสงสว่างอยู่หรือไม่ ตอนนั้นคนหนุ่มสาวจะยังทำอะไรทำนาอยู่อีกหรือไม่ แล้วพวกเขาจะยังจดจำสิ่งที่อยู่ในจดหมายกองนั้น ได้หรือไม่

เวลาผ่านไปเนิ่นนานจนวันเริ่มตระหนักได้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้น บทเรียน
ล้ำค่าที่เขาสะท้อนใจตัวเองตลอดเวลาคือชีวิตคนเราจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับทางที่เราเลือกจะเดิน

บ้านโอดที่เขารักตั้งชีวิตก็เช่นเดียวกัน

มันจะเติบโตไปทิศทางไหน จะดีขึ้น หรือจะแย่ลง

ก็ขึ้นอยู่กับคนบ้านโอดนั้นแหละ!

ด้วยรัก

วัน สิทธิชัย ทองใบ